ਅਸ਼ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰ ਉਪਾਧਿਆਏ

ਬਨਾਮ

ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ.

(2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 699)

ਨਵੰਬਰ 09, 2023

[ਡਾ. ਧਨੰਜਯਾ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ", ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ.,

ਪਮੀਦਿਘੰਤਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਅਤੇ

ਮਨੋਜ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਜਨਹਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਕਲਾ. 32 - ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ - ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

ਆਯੋਜਤ: (i) ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ, "ਮੁੜ: ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਮੋਟੂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨਗੇ। - ਸੂਓ-ਮੋਟੂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; (ii) ਸੂਓ-ਮੋਟੂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਨਿਯਮਤ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; (iii) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ; (iv) ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਪਹਿਲ ਦੇਣਗੀਆਂ: (1) ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ (2) 5 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕੇਸ, ਅਤੇ ਫਿਰ (3) ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ - ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ; (v) ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਸਮੇਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰੋਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ; (vi) ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ

ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਗੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਵੇ; (vii) ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਟੈਬ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ ਜੋ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੜਾਅ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ - ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20]

ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (2015) 11 ਐੱਸਸੀਸੀ 433; ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਜੱਜਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਆਰ.ਐਸ., 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 673 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿਵਲ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2016 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 699।

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ)

ਵਿਜੇ ਹੰਸਰੀਆ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ (ਐਮਿਕਸ ਕਿਊਰੀ), ਮਿਸ. ਸਨੇਹਾ ਕਲੀਤਾ, ਸ. ਕਾਵਿਆ ਝਾਵਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ.

ਗੋਪਾਲ ਸ਼ੰਕਰਨਾਰਾਇਣ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਰਿਸ਼ਭ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਵੈਭਵ ਤਿਵਾੜੀ, ਕੁ. ਤਾਨਿਆ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮਹਿਤਾ, ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਕੇ ਐਮ ਨਟਰਾਜ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਅਮਿਤ ਆਨੰਦ ਤਿਵਾੜੀ, ਬੀ.ਕੇ. ਸਤੀਜਾ, ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਏ.ਏ.ਜੀ.ਐਸ. ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਮਾਥੁਰ, ਸ. ਵੀ ਮੋਹਨਾ, ਪੀ.ਐਨ.ਰਵਿੰਦਰਨ, ਐਸ.ਸੀ.ਵਰਮਾ, ਅਨੂਪ ਰਤਨ, ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਐਮ.ਕੇ.ਮਾਰੋਰੀਆ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵੋਕੇਟ, ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਿਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਜਤ ਨਾਇਰ, ਅਪੂਰਵ ਕੁਰੁਪ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰਣਵ ਸਚਦੇਵਾ, ਬਾਲਾਜੀ ਸ੍ਰੀਨਿਵਾਸਨ, ਸਾਹਿਲ ਤਗੋਤਰਾ, ਸਿਧਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਕੁ. ਮਾਨਿਆ ਚੰਡੋਕ, ਸ. ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਬੈਨਰਜੀ, ਸ਼ਿਵ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ, ਟੀ.ਜੀ. ਨਰਾਇਣਨ ਨਾਇਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਾਤੀ ਐਚ. ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪੀ.ਐਸ. ਸੁਧੀਰ, ਮਹੇਸ਼ ਅਗਰਵਾਲ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਓ, ਈ.ਸੀ. ਅਗਰਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸਥਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਸਤਿਆ ਮੋਹੰਤੀ, ਕੁ. ਅੰਜੂ ਥਾਮਸ, ਸੰਜੀਵ ਕੌਸ਼ਿਕ, ਮਿਸ. ਮੰਤਿਕਾ ਹਰਿਆਣੀ, ਸ਼੍ਰੇਅਸ ਅਵਸਥੀ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਕੁ. ਰਿਪੁਲ ਸਵਾਤੀ ਕੁਮਾਰੀ, ਭਾਨੂ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕੁ. ਮੁਸਕਾਨ ਸੁਰਾਣਾ, ਸ. ਅਨਵਿਤਾ ਦਿਵੇਦੀ, ਸ. ਲਿਹਜ਼ੂ ਸ਼ਾਈਨ ਕੋਨਯਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੇ. ਐਨਾਟੋਲੀ ਸੇਮਾ, ਮਿਸ. ਲਿਮਾਈਂਲਾ ਜਮੀਰ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੁ. ਚੁਬਲੇਮਲਾ ਚਾਂਗ, ਪ੍ਰਾਂਗ ਨਿਊਮਾਈ, ਅਨੁਪਮ ਰੈਨਾ, ਸੁਨੰਦੋ ਰਾਹਾ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ, ਅਜੈ ਪਾਲ, ਕੁਮਾਰ ਮਿਹਿਰ, ਮਿਸ. ਜੀ ਇੰਦਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰੂਪਮਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਆਨੰਦ ਕੰਨਨ ਐਨ., ਰੁਸ਼ਬ ਅਗਰਵਾਲ, ਪਸ਼ੂਪਤੀ ਨਾਥ ਰਾਜ਼ਦਾਨ, ਕੁ. ਮੈਤ੍ਰੇਈ ਜਗਤ ਜੋਸ਼ੀ, ਅਸਤਿਕ ਗੁਪਤਾ, ਕੁ. ਰਿਧੀਮਾ ਜੇ ਅਗਰਵਾਲ, ਜਪਨਿਸ਼ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਚੋਜਰ, ਕੁ. ਅਲਕਾ ਚੋਜਰ, ਸ਼ੁਵੋਦੀਪ ਰਾਏ, ਕਬੀਰ ਸ਼ੰਕਰ ਬੋਸ, ਦੀਪਾਯਨ ਦੱਤਾ, ਸੌਰਭ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਅਪੂਰਵ ਕੁਰੁਪ, ਮਿਸ. ਕੀਰਤੀ ਦਧੀਚ, ਸ. ਗੌਰੀ ਗੋਬਰਧੁਨ, ਕੁ. ਅਪਰਨਾ ਅਰੁਣ, ਅਖਿਲ ਹਸੀਜਾ, ਸ਼ਿਵਾਂਸ਼ ਦਿਵੇਦੀ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤਰੇ, ਰਵਿੰਦਰ ਲੋਖੰਡੇ, ਮਿਸ. ਵਿਦਯੋਤਮਾ ਝਾਅ, ਡਾ. ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਅਤਰੇ, ਗੌਰਵ ਅਗਰਵਾਲ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਆਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਦੇਵਰਤ ਸਿੰਘ, ਸਿਬੋ ਸੰਕਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਰਾਵਿੰਦ ਐਸ., ਸੁਮੀਰ ਸੋਢੀ, ਯਸ਼ ਗੁਪਤਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਤਵਲੀਨ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ. ਵੱਲਭੀ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਮਾਨ, ਦਿਵਯਾਂਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਬਿਮਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਕੰਵਲ ਚੌਧਰੀ, ਕੁ. ਨਿਹਾਰਿਕਾ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ. ਹੇਮੰਤਿਕਾ ਵਾਹੀ, ਮੈਸ. ਗੋਰਕੇਲਾ ਲਾਅ ਆਫਿਸ, ਅਭਿਮਾਨੂ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਠ, ਨਿਸ਼ੇ ਰਾਜੇਨ ਸ਼ੇਂਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਅਨੂ ਕੇ ਜੋਏ, ਅਲੀਮ ਅਨਵਰ, ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਮੈਥਿਊ, ਸਿਧੇਸ਼ ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਕੋਤਵਾਲ, ਮਿਸ. ਅਨਾ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ. ਮਾਨਿਆ ਹਸੀਜਾ, ਤੇਜਸਵੀ ਗੁਪਤਾ, ਪਵਨ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਟੀ. ਇਲਯਾਰਾਸੂ, ਤਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਆਦਿਤਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ,

ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਪ੍ਰਿਯਾਂਸ਼ੂ ਮਲਿਕ, ਨਰੇਸ਼ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਗੌਰਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼ਾਂਤਨੂ ਸਾਗਰ, ਵੈਭਵ ਜੈਨ, ਪ੍ਰਭਾਤ ਰੰਜਨ ਰਾਜ, ਸਿਧਾਰਥ ਸਾਰਥੀ, ਮਿਸ. ਦਿਵਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ, ਗੁਣੇਸ਼ ਰੰਜਨ, ਕੁ. ਪ੍ਰਿਅਦਰਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਿਆ, ਗੌਤਮ ਨਾਰਾਇਣ, ਕੁ. ਅਸਮਿਤਾ ਸਿੰਘ, ਸ. ਏਨਾਕਸ਼ੀ ਮੁਖੋਪਾਧਿਆਏ ਸਿਧਾਂਤ, ਸੋਵਨ ਸਿਧਾਂਤ, ਅਨਿਲ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਵੀ.ਐਨ. ਰਘੁਪਤੀ, ਮਨੇਂਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਮੋ. ਅਪਜ਼ਲ ਅੰਸਾਰੀ, ਚਿਰਾਗ ਐਮ. ਸ਼ਰਾਫ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਰਾਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ, ਅਸ਼ੀਵਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕਮਲੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੰਤੋਸ਼ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਕੁ. ਦੀਪਸ਼ਿਖਾ ਸੰਸਣਵਾਲ, ਅੰਬੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਰੰਜਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਪੁਖਰੰਬਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਕਰੁਣ ਸ਼ਰਮਾ, ਕੁ. ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਦਿਵਿਆਸਨਾ, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ, ਰਾਘਵੇਂਦਰ ਐੱਸ. ਸ਼੍ਰੀਵਤਸ, ਵੈਂਕਿਤਾ ਸੁਬਰਾਮੋਨੀਅਮ ਟੀ.ਆਰ., ਲਿਖੀ ਚੰਦ ਬੋਨਸਲੇ, ਮਿਸ. ਕੋਮਲ ਮੁੰਦਰਾ, ਸ. ਅਨਘਾ ਐਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਰਜੁਨ ਗਰਗ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨਿਲ ਕਟਿਆਰ, ਮੈ. ਅਰਪੁਥਮ ਅਰੁਣਾ ਐਂਡ ਕੋ, ਡਾ. ਜੋਸਫ਼ ਅਰਸਤੂ ਐਸ., ਸਬਰੀਸ਼ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਮਿਸ. ਦੇਵਯਾਨੀ ਗੁਪਤਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਉਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਕੁਮਾਰ, ਨਮਨ ਦਿਵੇਦੀ, ਦਾਨਿਸ਼ ਸੈਫੀ, ਮਿਸ. ਤਨਵੀ ਆਨੰਦ, ਸ. ਰਾਧਿਕਾ ਗੌਤਮ, ਕਰਨ ਭਾਰੀਹੋਕੇ, ਮਹੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਕੁ. ਕੇ.ਵੀ.ਭਾਰਤੀ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਕੇ.ਵੀ. ਸ਼੍ਰੀਮੁਤਿਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਪ੍ਰਿਅਦਰਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਿਆ, ਸਰਾਂਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਨੀਲੱਪਾ ਤਰਦਲ, ਅਭਿਨਵ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਬੀਹੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ. ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਿਜ, ਮੋਹਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਸਤੀਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਅਕਬਰ ਅਲੀ, ਮਨਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਕੁ. ਜੈ ਜੈਮਿਨੀ ਪਾਂਡੇ, ਸ. ਸਾਦੀਆ ਸ਼ਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਲਲਿਤਾ ਗੁਪਤਾ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦਿਵੇਦੀ, ਹਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ, ਸ਼ਾਹ ਸਈਅਦ ਸਮਦੂਰ ਰਹਿਮਾਨ, ਅਬਦੁਲ ਕਾਦਿਰ, ਉਮੰਗ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਮਨੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ਤਿਵਾੜੀ, ਅਨਿਰੁਧ ਬਾਂਕੁਰਾ, ਡਾ. ਨਫੀਸ ਏ. ਸਿੱਦੀਕੀ, ਮਲਕ ਮਨੀਸ਼ ਭੱਟ, ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਡਿਆਲ, ਸੰਨੀ ਚੌਧਰੀ, ਸੰਦੀਪ ਸ਼ਰਮਾ, ਕਰਨ ਬਿਸ਼ਨੋਈ, ਕੁਨਾਲ ਚੈਟਰਜੀ, ਕੁ. ਮੈਤ੍ਰੇਈ ਬੈਨਰਜੀ, ਰੋਹਿਤ ਬਾਂਸਲ, ਕੁ. ਸ਼ਿਤਿਜ ਸਿੰਘ, ਸੋਹੋਮ ਸੌ, ਕੁ. ਉੱਤਰਾ ਬੱਬਰ, ਸ. ਸੰਪ੍ਰੀਤੀ ਬਕਸੀ, ਸੰਦੀਪ ਸੁਧਾਕਰ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਕਸ਼ੈ ਸੁਭਾਸ਼ ਜਗਤਾਪ, ਸਵਪਨਿਲ ਅਨਿਲ ਵਾਲਡੇ, ਕਬੀਰ ਦੀਕਸ਼ਿਤ, ਪੀ.ਵੀ. ਯੋਗੇਸ਼ਵਰਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਥੁਰ, ਸਮੀਰ ਅਭਯੰਕਰ, ਮਿਸ. ਵਾਨੀ ਵੰਦਨਾ ਛੇਤਰੀ, ਕੁ. ਨਿਸ਼ੀ ਸੰਗਤਾਨੀ, ਨਮਨ ਜੈਨ, ਆਨੰਦ ਦਿਲੀਪ ਲਾਂਗੇ, ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਸੌਰਵ ਸਿੰਘ, ਆਦਿਤਿਆ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ, ਆਨੰਦ ਕੰਨਨ ਐਨ., ਮੈ. ਪੀਰ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰ., ਮਿਸ. ਜੇਸਲ ਵਾਹੀ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਮਿਸ. ਸ਼ਸ਼ੀ ਪਾਠਕ, ਸ. ਅਸਵਾਤੀ ਐਮ.ਕੇ., ਸ਼ੋਵਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਮਰ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ, ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਤਲ, ਕੁ. ਸਾਬਰਨੀ ਸੋਮ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਲਕਸ਼ਮੀ ਰਾਓ, ਸ. ਵਿਧੀ ਉਦੈਸ਼ੰਕਰ, ਕੁ. ਸਾਕਸ਼ੀ ਗਰਗ, ਹਰਸ਼ਿਤ ਗੋਇਲ, ਸਿਧਾਂਤ ਸਿੰਘ, ਗਿਰੀਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਕੁ. ਸਗੁਨ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ. ਸ਼੍ਰੇਆ ਬਾਂਸਲ, ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਤਨੂ ਮੁਖਰਜੀ, ਸੰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਮੀਮਾਂਸਕ ਭਾਰਦਵਾਜ, ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਮੇਬਨ ਨਬਾਘਨਸ਼ਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਕਤੀ ਕੇ ਪਟਨਾਇਕ, ਮਿਸ. ਅੰਜਲੀ ਢੀਂਗਰਾ, ਸ. ਬਿਪਾਸਾ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ, ਸ. ਯੱਗਿਆ ਕਾਲਾ, ਮਯੰਕ ਦਹੀਆ, ਕੁ. ਸੁਗੰਧ ਰਾਠੌਰ, ਐਮ. ਬੰਗਾਰਸਵਾਮੀ, ਐਸ. ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਰੈਡੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੁਭਾਂਗੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ. ਤਾਨਿਆ, ਡਾ. ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ, ਸ਼ੋਭਿਤ ਜੈਨ, ਆਕਾਸ਼ ਨੰਦੋਲੀਆ, ਬਿਮਲੇਸ਼ ਕੇ.ਆਰ.ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ

ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ

ਡਾ. ਧਨੰਜਯਾ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ.ਆਈ

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 32 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ,

1951 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ।

2. ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਹਵਾਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਮਿਕਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ. ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੋਟਿਸਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਜੇ ਹੰਸਰੀਆ, ਐਲ.ਡੀ. ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ। ਅਸੀਂ ਉਸਦੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

3. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਇੰਟਰਸਟ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ" ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"10. ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਰਪੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8(1), 8(2) ਅਤੇ 8(3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ- ਅੱਜ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ, ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

4. ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ LDਡੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। 01.11.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਘ, ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿੱਤੀ ਉਲਝਣਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

5. ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 14.12.2017 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ

ਸੀ। ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਗਭਗ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 7.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ।

6. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਐਮਿਕਸ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤਰਜੀਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. 04.12.2018 ਨੂੰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਹੁਕਮ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਵੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਤ/ਉਮਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 5 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਐਮਪੀਐਸ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਹਨ। ਉਠਾਏ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨਗੀਆਂ।

8. 05.03.2020 ਨੂੰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ (i) ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਐਮਪੀ/ਐਮਐਲਏ, (ii) ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਜਾਂ ਸਾਬਕਾ, (iii) ਐਫਆਈਆਰ ਦੀ ਮਿਤੀ, (iv) ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, (v) ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, (vi) ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, (vii) ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ, (viii) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਟੇਅ, ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, (ix) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਂ, (x) ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਾਮ, ਅਤੇ (xi) ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰਫ ਆਈਪੀਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਮਝ ਲਈ, 10.09.2020 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਕਲਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ।

9. ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ, ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਦਿ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਮਿਕਸ ਦੁਆਰਾ. ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 10.09.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

(i) ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਲਈ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ:-

ਏ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ/ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਈ

ਕੋਰਟ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਚਿਤ, ਢੁਕਵਾਂ ਅਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਬੀ. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਸੀ. ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ii) ਅਭਿਆਸ ਨਿਰਦੇਸ਼:-

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਗੀਆਂ:-

i ਮੌਤ/ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ;

ii. 7 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ;

iii. ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ।

ਬੀ. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸੀ. ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਡੀ. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਿਯੁਕਤ/ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਗੇ।

ਈ. ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਐਫ.ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਨਬੀਡਬਲਯੂਐੱਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ।

ਜੀ.ਸਬੰਧਤ ਥਾਣੇ ਦਾ ਐਸਐਚਓ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਚ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ, ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ, ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

(iii) ਸਟੇਅ ਅਧੀਨ ਕੇਸ:

ਏ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਆਫ ਰੋਡ ਏਜੰਸੀ ਪ੍ਰਾ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, 2018 (16) ਐਸਸੀਸੀ 299, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ:-

"ਜੇ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਢੁਕਵੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਧਿਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਖਰਕਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਲਈ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੰਬਿਤ, ਸਟੇਅ ਦਾ ਆਰਡਰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ 'ਤੇ ਖਾਲੀ ਰਹੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਿੱਥੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਅ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸਟੇਅ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਬੀ. ਬਦਲਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(iv) ਗਵਾਹ ਸੁਰੱਖਿਆ:-

ਏ

ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਹਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ, 2018 (16) ਐੱਸਸੀਸੀ 299 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਗਵਾਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯੋਜਨਾ, 2018" ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ

ਬੀ. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੀਆਂ।

(v) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਗਰਾਨੀ

ਏ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ "ਇੰਨ: ਐਮਪੀਜ਼/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸੂਓ ਮੋਟੋ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰੇਗੀ।

ਬੀ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੀ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨੂੰ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡੀ. ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

e. ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰੈਂਕ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਰ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ।

1. ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੇਗੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ।

ਜੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰਾਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ।"

10. ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਮੰਗੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕ੍ਰਮ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਭਾਗ ਇੱਥੇ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ;

"16. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਲੰਬਿਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਇਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰੋ:

ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ

ਬੀ. ਅਨੁਪਾਤਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਸੀ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ

ਡੀ. ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ

ਈ. ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ

ਐਫ. ਹਰੇਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

ਜੀ. ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ

ਐਚ. ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ

17. ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

18. ਇਹਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖੁਦ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਣਗੇ।

19. ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸੁਝਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇਣ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 10.09.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸੁਝਾਅ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

20. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ/ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ (ਐਮਪੀਜ਼ ਅਤੇ ਐਮਐਲਏ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਲੰਬਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉਣ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੀ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ। ਸੂਚੀਬੱਧ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਟੇਅ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਰੀਸਰਫੇਸਿੰਗ ਆਫ਼ ਰੋਡ ਏਜੰਸੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੀਬੀਆਈ, (2018) 16 ਐੱਸਸੀਸੀ 299. ਜੇਕਰ ਸਟੇਅ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਲਤਵੀ ਦੇ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਹੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਵਿਡ -19 ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਸੌਖ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ”

11. 16.09.2020 ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਹੁਕਮ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ - (ਏ) ਉਪਲਬਧ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ; (ਬੀ) ਮਹਿੰਦਰ ਚਾਵਲਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ, (2019) 14 ਐੱਸਸੀਸੀ 615 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਵਾਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ; (ਸੀ) ਧਾਰਾ 321 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਹੁਕਮ; ਅਤੇ (ਡੀ) ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ। ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

12. ਕੇਸ ਪੈਂਡੈਂਸੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ: ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਤਸਵੀਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਸਾਰਣੀ ਦਸੰਬਰ 2018, ਦਸੰਬਰ 2021 ਅਤੇ ਨਵੀਨਤਮ ਨਵੰਬਰ 2022 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਸ੍ਰ. ਨੰ	ਰਾਜ/ਯੂ.ਟੀ	ਦਸੰਬਰ 2018 ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ	ਦਸੰਬਰ 2021 ਵਿੱਚ ਕੇਸ	ਨਵੰਬਰ 2022 ਦੇ ਮਾਮਲੇ

				ਕੁੱਲ ਕੇਸ	5 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ	ਪ੍ਰਤੀ ਜੱਜ ਕੇਸ ਲੋਡ
1	2	3	4	5	6	7
1	ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	109	146	92	50	92
2	ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	6	16	4	1	1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
3	ਅਸਾਮ	38	69	75	33	0 ਤੋਂ 2.5 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
4	ਬਿਹਾਰ	304	571	546	381	ਐਸਤ 7.3
5	ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ	24	12	10	2	ਐਸਤ 1.1
6	ਦਿੱਲੀ	124	97	93	27	ਐਸਤ 16
7	ਗੋਆ	15	12	19	5	2 ਤੋਂ 8 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
8	ਗੁਜਰਾਤ	119	33	28	11	1 ਤੋਂ 3 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
9	ਹਰਿਆਣਾ	35	46	48	18	0 ਤੋਂ 2 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
10	ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	34	68	70	17	1 ਤੋਂ 19 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
11	ਝਾਰਖੰਡ	160	207	198	72	1 ਤੋਂ 37 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
12	ਕਰਨਾਟਕ	161	150	221	61	13 ਤੋਂ 156 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
13	ਕੇਰਲ	312	401	384	22	0 ਤੋਂ 59 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
14	ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	168	260	329	51	25 ਤੋਂ 210 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
15	ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ	303	470	482	169	1 ਤੋਂ 31 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
16	ਮਣੀਪੁਰ	12	4	4	1	1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
17	ਮੇਘਾਲਿਆ	3	5	0	4	1 ਤੋਂ 2 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
18	ਮਿਜ਼ੋਰਮ	4	1	0	0	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ
19	ਨਾਗਾਲੈਂਡ	1	0	454	0	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ
20	ਉੜੀਸਾ	331	360	91	323	0 ਤੋਂ 30 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
21	ਪੰਜਾਬ	34	74	57	16	0 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
22	ਰਾਜਸਥਾਨ	46	56	0	21	1 ਤੋਂ 4 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
23	ਸਿੱਕਮ	0	0	260	0	0

24	ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	321	328	17	60	1 ਤੋਂ 22 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
25	ਤੇਲੰਗਾਨਾ	99	52	0	4	1 ਤੋਂ 16 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
26	ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ	16	0	1377	0	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ
27	ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	992	1339	15	719	ਔਸਤ 9.31
28	ਉਤਰਾਖੰਡ	34	10	244	2	ਫਰਨੀਚਰ ਨਹੀਂ ਹੈ
29	ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ	269	136	0	23	0 ਤੋਂ 31 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
30	ਅੰਡੇਮਾਨ ਅਤੇ ਨਿਕੋਬਾਰ (ਯੂ.ਟੀ.)	0	0	10	0	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ
31	ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਯੂ.ਟੀ.)	-	10	0	1	0 ਤੋਂ 5 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
32	ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਨਗਰ ਹਵੇਲੀ (ਯੂ. ਟੀ.)	2	0	6	0	ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ
33	ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ (ਯੂ.ਟੀ.)	12	7	-	6	ਫਰਨੀਚਰ ਨਹੀਂ ਹੈ
34	ਲੱਦਾਖ (ਯੂ.ਟੀ.)	-	-		-	-
35	ਲਕਸ਼ਦੀਪ (ਯੂ. ਟੀ.)	-	-	-	-	-
36	ਪੁਡੂਚੇਰੀ (ਯੂ.ਟੀ.)	34	36	31	16	1 ਤੋਂ 12 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ
ਕੁੱਲ		4122	4974	5175	2116	

13. ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ: ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਸਾਰਣੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ, 2022 ਤੱਕ 5,175 ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, 5 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸ 2,116 ਹਨ, ਜੋ ਕਿ 40% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੰਬਿਤ. ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ।

14. ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕਤੰਤਰ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ, ਕੁਸ਼ਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਿੱਚ ਹਲਕੇ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅੰਕੜੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

15. ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਆਸੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਇਕ ਹੋਣ, ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਗੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਮੱਸਿਆ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੈ. ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀਗਤ, ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਸਥਾਗਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ

ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

16. ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਪਏ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਡੇਟਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ, ਜੋ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸਮਮਿਤ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਬਕਾਇਆ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਬਿਲਕੁਲ ਅੰਤਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਪ੍ਰਤੀ ਜੱਜ ਕੇਸ ਦਾ ਭਾਰ, ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗਤੀ, ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਹਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ, ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ, ਆਦਿ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਡਾਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਯਤਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਖੇਤਰੀ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਸਿੱਟੇ ਨਿਕਲੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਰਾਜ ਤੋਂ ਰਾਜ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਅੰਤਰ ਹੈ। , ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਸਿੱਟੇ - ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ, ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

18. ਅਸੀਂ 2017 ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰ ਚਿੰਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕਤਾ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੁਝ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਆਚਰਣ, ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ.

19. ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਕਾਰਕ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ, ਰਾਜ ਤੋਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਮਿਆਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪੱਖਾਂ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਲਈ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਆਰਟੀਕਲ 227 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਉੱਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਉਪਾਅ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਣ।

20. ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ:

(i) ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ, ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੰਬਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ, "ਮੁੜ: ਸੰਸਦਾਂ/ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ" ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਵੈ-ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਨਗੇ। ਸੂਓ ਮੋਟੂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ii) ਸੂਓ-ਮੋਟੂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਨਿਯਮਿਤ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(iii) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

(iv) ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਪਹਿਲ ਦੇਣਗੀਆਂ:

(i) ਪਹਿਲਾਂ ਐਮਪੀ ਅਤੇ ਐਮਐਲਏ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ (ii) 5 ਸਾਲ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਕੇਸ, ਅਤੇ ਫਿਰ (iii) ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ।

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

(v) ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਸਮਾਪਤੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਟੇਅ ਆਰਡਰਾਂ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਸਮੇਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਰੋਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(vi) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਗੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਅਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਕੰਮਕਾਜ ਲਈ ਮੁਨਾਸਬ ਹੋਵੇ।

(vii) ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਟੈਬ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ ਜੋ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਲ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ, ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੜਾਅ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਵਾਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼

ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਾਧੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

21. ਇਹਨਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

22. ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੁਣ ਲੋਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ, 1951 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate